

ש מ ר ר

רמטכ"ל

הגדרון: דו"ח מסכם ועדת חקירה בענין העברת בדואים בשטחים
בפתחת רפיח תוך חריגה מסמכות והסתת בדואים בגר צה"ל

בלל

1. בתחילת פבר' 72 פנה מפקד אזור עזה וצפון סיני טלפונית לראש אג"מ/מב"ת, הודיעהו כי בודע לו שבעשות פעולות גדור בפתחת רפיח ושאלהו אם הוא אשר את הפעולות הב"ל.
2. ראש אג"מ/מב"ת ענה למפקד האזור עי לא אשר בצוע הגדור הב"ל. יום או יומיים לאחר מכן התקשר פעם נוספת מפקד האזור לראש אג"מ/מב"ת והודיעהו כי הגדור בוצע כנראה על ידי חוליה ממחוז באר - שבע.
3. לדברי ראש אג"מ/מב"ת צלצל בתאריך 3 פבר' 72 לרמ"ט פקוד הדרום לשאל אותו לפשר פעולות הגדור. לדבריו, ענה לו רמ"ט הפקוד כי אין בגדור זה כל דבר חריג, והבטיח לשלוח לו מפה עם גבולות הגדור. מפה שלדברי ראש אג"מ/מב"ת לא בשלחה אליו עד כה.
4. ב-8 פבר' 72 נפגש ראש אג"מ/מב"ת עם ראש משלחת הצלב האדום בישראל והב"ל הודיעהו כי יש תלונות על פנוי בדואים בפתחת רפיח, כן מסר לו העתק מדווח פנימי של אנשי הצלב האדום לראש המשלחת (מוצג וח"ק 3/ג/ג).
5. בעקבות פנית הצלב האדום לראש אג"מ/מב"ת פנה הב"ל לרמטכ"ל ולדבריו סכם עמו כי ישלח קצין כדי לברר מה קרה בקשר לפנוי הבדואים. בהתאם לסכום זה נשלח סא"ל דרודי מאג"מ/מב"ת לבצע הברור. בעקבות הברור שנעשה על ידי סא"ל דרודי דווח ראש אג"מ/מב"ת לרמטכ"ל כי בראש שנעשו דברים חמורים בשטח. לדבריו, הורה הרמטכ"ל לבקש הסברים מאלוף פקוד הדרום, ובהתאם לכך, נשלח על ידי ראש אג"מ/מב"ת בתאריך 10 פבר' 72

מברק לאלוף פקוד דרום בו צויין, בין השאר, כי יש תלונות מהצלב האדום על פנוי בדואים, גדור שטחים והריסת בתים באזורים שונים בפתחת רפוח, וכי הפקוד מתבקש לדווח מידית אם בוצעו פעולות גדור, פנוי והריסות כנ"ל, ואם כן באשור מי, ובאילו שטחים ומתי בוצעו פעולות אלה (מוצג וח"ק 3/ד).

6. למברק זה ענה אלוף פקוד הדרום נמכתב מ-13 סבר' 72 (מוצג וח"ק 3/ה) בו נאמר, בין השאר, כי באזור הדרומי של פתחת רפוח הוחל בבנין מושב הנמצא דרומית לשדות ולשם כך היה צורך לממש את צו ההפקעה הקיים מזמן לגבי אותו שטח. לדברי אלוף הפקוד באותו מכתב תושבי השטח (כמה עשרות אוהלים ומספר מבני אבן) התפנו מרצונם ועברו למקומות אחרים אהם בחרו. לאחר רשום הרפוח, פנוי השטח על ידי התושבים ותשלום פצויים, הורה על הריסת שרידי המבנים. לגבי השטח הצפוני, הנמצא מצפון לכביש מסעף אבשלום - דקלה, הרי שלא בוצע כל פנוי, גדור והריסות, אלא שהוצעו לתושבים במקום פצויים תלורת עזיבת הקרקע. לדברי אלוף הפקוד הצעת הפצויים לתושבי שטח זה סוכמה על ידי מפקד האזור ותושבי השטח שקבלו ההצעה עזבו את המקום ועברו למקומות שנבחרו על ידם.

7. לאחר קבלת מכתב אלוף פקוד הדרום כתב ראש אג"מ/מ"מ, בתאריך 14 פבר' 72, דוח לרמטכ"ל (מוצג וח"ק 3/ו) אשר קובע בעקרו, שנעשו פעולות גדור, פנוי והריסת בתים באזור הדרומי של פתחת רפוח, וכי נוהל מו"מ עם בדואים בשטח שמצפון לכביש החלוף לפנוי תמורת תשלום פצויים, אין הוכחות שהופעל על הבדואים לחץ לפנות את האזור הצפוני.

8. בתאריך 15 פבר' 72 שלח אלוף פקוד הדרום למפקד אזור רצועת עזה וצפון סיני ולעוזר מפקד האזור אל"מ מיטיב מברק בו כתב כי בודע לו שהם פועלים מספר ימים בקרב בדואי רפוח ומסיתים אותם בגד צה"ל ומפקדיו, וכי עליהם להפסיק מיד פעולת הסתה זו.

9. בעקבות השתלשלות העניינים דלעיל מובתה ועדת חקירה כדי לחקור:
- א. את הפעולות שנעשו על ידי הפקוד והאזור בקשר להעברת הבדואים,
  - ב. חריגה מסמכות - האם היתה ועל ידי מי.
  - ג. הסתת בדואים - האם היתה ועל ידי מי.
10. בפני וח"ק העידו 14 עדים וכן נתקבלו על ידה מספר רב של מוצגים.
11. להלן פירוט ושמות העדים שהעידו בפני הועדה לפי סדר מתן עדותם תוך ציון הסמוך שנתן לעדותם בתיק וח"ק. כל מוצג שצורף לתיק החקירה סומן במספר העד שהעיד לגביו או שמסר אותו לוח"ק תוך מתן ספרון משנה באותיות:
- ראש אג"מ/מב"ת - תא"ל שלמה גזית - וח"ק 3.
  - ראש ענף ממשל צבאי באג"מ/מב"ת - סא"ל דארבן דרודי - וח"ק 4.
  - מפקד נפת חאן יונס - סא"ל נסים קזז - וח"ק 5.
  - קמ"ט בכסים במפק' אזור עזה וצפון סיני - מר עמוס רודין - וח"ק 6.
  - מפקד אזור עזה וצפון סיני - תא"ל יצחק פונדק - וח"ק 7.
  - עוזר יועמ"ש אזור עזה וצפון סיני - סגן יצחק אקסל - וח"ק 8.
  - ק' אג"מ אזור עזה וצפון סיני - רס"ג גדעון גלבווע - וח"ק 9.
  - עוזר מפקד אזור עזה וצפון סיני - אל"מ **ויצחק מייסוב** - וח"ק 10.
  - ראש אג"מ/מב"ת - תא"ל שלמה גזית - (עדות שניה) - וח"ק 11.
  - בציג מפקד צבאי חאן יונס ברפיח - סרן צבי כהן - וח"ק 12.
  - אלוף פקוד הדרום - אלוף ארואל שרון - וח"ק 13.
  - מפקד הגמר פקוד הדרום - אל"מ חגי חפץ - וח"ק 14.
  - ראש מחלקת התישבות והגמ"ר - אל"מ זאב ערפר - וח"ק 16.
  - עוזר מפקד צבאי פקוד הדרום - סא"ל יוסף כהן - וח"ק 17.
12. הועדה הכינה פרוטוקול על פעולותיה וכן צרפה לתיק הסקירה מפה שהוכנה על ידי ראש ענף ממשל צבאי באג"מ/מב"ת ובה סמוך השטחים בשוא החקירה לצורך הקלת התמצאות בחומר הסקירה.
13. הועדה החליטה לצרף בהירות נושאי החקירה להתיחס בנפרד לכל אחד מהם.

עובדות

א. השטח הדרומי

14. ביום 71 פנו נציגי הסוכנות היהודית למפקד הגמר פקוד הדרום אל"מ חפץ ואמרו לו כי המורדים שיצאו למדינת משבצת שדות ב' נתקלו בגדר שחוצה את המשבצת. הם בקשו שיטפל בהזזת הגדר מזרחה למשבצת.
15. בעקבות הפניה הנ"ל בוצע סיור בשטח בו השתתפו לדברי אל"מ חפץ, נציגי הסוכנות נציג מפקד הגמר פקוד דרום ונציג אזור עזה וצפון סיני, שהיה לפי מיטב זכרונו מר עמוס רודין קמ"ס בכסים של מפק' האזור.
16. לדברי אל"מ חפץ נתברר בסיור זה שאמנם חוצה הגדר את משבצת שדות ב'. בעקבות זאת הפנה תשומת לב מפק' אזור עזה וצפון סיני לעובדה זו ובקש תקציב להזזת הגדר.
17. ממכתבו של קמ"ט אוצר במפק' אזור, ^{ענה} וצפון סיני מדצמ' 71 (מוצג וח"ק 13/ו) מתברר כי אמנם היתה פניה בגדון על ידי מפק' האזור ליועץ הכספי לרמטכ"ל בבקשה להקציב סך 30,000 ל" לצורכי גדר בפתחת רפיה. לדברי אל"מ חפץ אמנם נתן התקציב המבוקש.
18. אל"מ חפץ אמר כי מאחר ולמפק' האזור אין כוח אדם לבצוע גדר מעין זה הסכימה מפק' האזור שהעבודה תבוצע על ידי פקוד הדרום, ובהתאם לכך, לאחר קבלת התקציב, הפנה המשך הספול בהקמת הגדר לפקוד הדרום/אג"מ.
19. בשבוע האחרון של חודש דצמ' 71 זומן על ידי פקוד הדרום/אג"מ דיון בענין גדר פתחת רפיה. לדיון זה הוזמן גם קצין אג"מ אזור עזה וצפון סיני רס"נ גלבע כנציג האזור. בעקבות דיון זה נשלח בתאריך 24 דצמ' 71 מברק ממפקדת פקוד דרום/אג"מ שהופנה בין שאר המכותבים גם למפק' אזור עזה וצפון סיני ובו סכום הדיון בנושא גדר (מוצג וח"ק 9/א).
20. במברק זה נקבע בין השאר כי הגדר יהיה באחריות מחוז באר שבע וכי הקצה הצפוני של הגדר יגיע עד גדר הרשת הנוכחית ללא השארת פרוזדור כלשהו לצרפי מעבר בדואים. כן נקבע במברק כי יבוצע סיור בשטח לבדיקת הנרשא כפי קסוכם בדיון.
21. ב 2 ינו' 72 בוצע סיור בשטח בו השתתפו נציגי הפקוד, מחוז באר שבע וגורמים מהסוכנות. כן השתתפו נציגי אזור עזה וצפון סיני בסיור והיו ק' אג"מ של האזור וקמ"ט בכסים של האזור.
22. קצין אג"מ של אזור עזה וצפון סיני רס"נ גלבע אמר בעדותו, כי אינו זוכר אם היתה בידי משתתפי הסיור מפה של גבולות השטח התפוס והיו קשיים באתור השטח. אי לכך סוכם בסיור כי נציגים של קמ"ט בכסים יצאו לשטח עם אנשי מחוז באר שבע בעת שהנ"ל יבצעו הגדר ויראו להם את התנאי המדויק

לפי מפות שיצטיידו בהן.

23. בהמשך לסכום בסיוור נשלח מברק על ידי סגן מפקד מחוז באר שבע בתאריך 5 ינו' 72 אל קמ"ט נכסים של מפק' אזור עזה וצפון סיני וק' אג"מ של האזור לפיו בתבקשו לשלוח שני סודדים שיצטרפו לצות העוסק בהקמת הגדר בפתחה (מוצג וח"ק 9/ג).

24. בתאריך 26 דצמ' 71 לאחר קבלת מברק מאג"מ הפקוד (מוצג וח"ק 9/א) שלח ק' אג"מ של אזור עזה וצפון סיני מברק לסגן מפקד נפת חאן יונס וקצין אפסנאות של האזור בו ציין כי לאור ההחלטה להגדיל את המשבצת המגודרת בפתחת רפיח יש להעביר את אמצעי הגדור הנמצאים בנפת חאן יונס למחוז באר שבע (מוצג וח"ק 5/א).

25. רס"ב גלבוש אומר בעדותו כי דוות למפקד האזור על הוראת הפקוד בענין הגדור בפתחת רפיח ועל הדיון שהתקיים בנושא זה בפקוד. וכן דווח בישיבת מטה של מפק' האזור על העברת אמצעי הגדור שבמצאו בנפת חאן יונס למחוז באר שבע לצורך בצוע הגדור.

26. מפקד אזור עזה וצפון סיני תא"ל פונדק מאשר בעדותו כי ק' אג"מ של האזור דווח לו על כך שעומדים לבצע תקון של הגבול המזרחי לפי צו התפיסה שהוצא בזמנו אם כי לא ידע את גבולות השטח שעומדים לגדר. הוא מציין כי ראה בגדור זה ענין שגרתי.

27. לדברי מפקד האזור, הוא לא ידע שיש גם כוונה לפנות התושבים מהשטח שעומדים לגדר, מאחר וגדור אינו מביא בעקבותיו בהכרח פנוי אוכלוסיה מהשטח המגודר והיו באזור שטחים שגודרו והתושבים המקומיים לא פונו מהם.

28. מפקד האזור מציין כי בסוף ינו' או תחילת פבר' 72 דווח לו מפקד נפת חאן יונס כי סוגרים את מחסום הגמלים וכי נעשות פעולות גדור בשטח, בעקבות דווח זה פנה לראש אג"מ/מב"מ שהורה על השארת מחסום הגמלים פתוח. כאשר המשיך לדבריו להתעבין בנושא אצל ראש אג"מ/מב"מ הודיעהו ראש אג"מ/מב"מ כי בתקבלו תלונות על גרוש בדואים והריסת בתים באזור הדרומי והוא עומד לשלוח קצין לברור הנושא. ואכן נשלח על ידי ראש אג"מ/מב"מ סא"ל דרידי ראש ענף ממשל צבאי באג"מ/מב"מ לבצע בירור. הדוח שערך סא"ל דרידי הועבר על ידו לראש אג"מ/מב"מ (מוצג וח"ק 4/א).

29. למענת השיכים של הבדואים שפנו מהשטח הדרומי (בהסתמך על הדו"ח של סא"ל דרידי (מוצג וח"ק 4/א) ועל דוח פגישה של השיכים עם מפקד האזור, שעוד יוזכר בהמשך, (מוצג וח"ק 7/א מאחר וחועדה לא גבתה עדות של תושבי האזור) באו בתאריך 14 ינו' 72 חיילים על רכב וגמלים

והודיעו לכל יושבי האוהלים לעזוב את השטח באותו יום. בעלי המבנים קבלו ארכה לעזיבת השטח עד ליום ראשון. ביום ראשון הקיפו אותם כוחות צבא עם רמקולים והודיעו להם לדבריהם לעזוב מיד את המקום אך לפי בקשת השיך מעמ"צ/דרום נתנה להם ארכה של יום אחד לצורך הפנוי.

30. שיך טלמן אבו חילר מפלג השריטין, אמר, כי לשאלתו מדוע מפנים אותם

השיבו הקצינים שהדבר בעשה בהוראת שר הבטחון. הוא בקש ארכה כדי לדאוג את המושל סא"ל קזז ונסע אליו להודיע לו על הפנוי. לדבריו בקש מהמושל להפגיש אותו עם המושל הכללי אך המושל קזז השיב לו שזאת הוראה משר הבטחון ועליהם לעזוב את השטח עד יום שני.

31. לדברי השיכים פינה השבט את המקום אך לא הספיק לפנות דברים כבדים או לפרק חלק מהרכוש. ביום שני בנוקר הגיעו סנקים והרסו את כל הבתים.

32. מפקד בפת חאן יונס סא"ל קזז אמר בעדותו כי במחצית הראשונה של ינו' 72 באו אליו נציגי הבדואים מהשטח הדרומי והודיעו לו כי מגדירים את השטח, כי פקודים ממסלתיים רושמים את הרכוש וכי חלק מהבדואים תושבי האוהלים החלו לזוז דרומה, מאחר ולאור הגדור הבינו שיש כוונה לפנותם.

33. לדברי סא"ל קזז, הוא היה סבור כי ענין הגדור לצורך הרחבת המשבצת הוא על דעת מפק' האזור. זאת לאור העובדה כי קצינים ממפק' האזור השתתפו בתכנון הגדור וגם הוצא על ידי מפק' האזור מברק אליו ובו הוראה להעביר אמצעי הגדור למחוז באר שבע. הוא הודיע לדבריו לבדואים כי יש בכונת הממשל לפנות את השטח לצורך הרחבת ההתישבות היהודית והביע בכונות לעזור לטפובים באתגר שטחים מתאימים, בקבלת פצויים הולמים ובקבלת עבודה.

34. קמ"ט בכסים במפק' אזור עזה וצפון סיני מר עמוט רוטין אמר בעדותו כי בסוף דצמ' 71 נתבקש על ידי לשכת אלוף פקוד הדרום להעביר אליהם תרשים של השטח שנתפס בצו התפיסה של משבצת פתחת רפיה, מאחר וקיימת אי בהירות בקשר לכך. הוא שלח ללשכת האלוף העתק מהתרשים שהיה ברשותו (מוצג רח"ק 6/א).

35. ב-2 ינו' 71 השתתף מר רוזין בסיוור לקביעת תואי הגדור יחד עם ק' אג"מ של האזור ונציג מהגמר דרום. לדבריו היה הסיוור בידיעת מפקד האזור אבאשורו.

36. לדברי מר רודין הוזמן ב-12 ינו' 72 לסיור בשטח עם אלוף פקוד הדרום. מטרה הסיור הייתה לודא שאמנם הגבולות כפי שמסרם ללשכת האלוף תואמים את צו התפיסה וכן כי בערך סקר של נכסי תושבי השטח. לדברי מר רודין בקש אלוף הפקוד כי יהיה נדיב במשלום פצויים.

37. מר רודין אמר כי לאחר תחילת הגדור פנה אליו מפקד גפת חאן יונס סא"ל קזז והודיעהו כי ישנן פניות לתשלום פצויים. עם קבלת פנית מפקד הגפה הורכבה ועדה בהתאם לנוהל ושולמו פצויים.

38. הוצג בפני וח"ק נוהל לתשלום פצויים לבעלים ולמחזיקי קרקעות במסבצות מבגודדת ההוצג

13/א). בהתאם לנוהל זה, עם אזור וגדור משולמו פצויים וסמן חאן

לאתור המחזיקים בקרקע, חוקיות ההחזקה ומתן פצויים לאלה שניתן יהיה להוציאם למקומות אחרים.

39. בהתאם לנוהל זה, מוקמת ועדה למו"מ עם בעלי ומחזיקי הקרקע אשר מוסמכת לקבוע שער הפצויים שישולמו. במקרה הנדון פעלה ועדה בהרכב

קצין מנהל אזרחי של גפת חאן יונס יור' ובציג קמ"ס אוצר, במפק' האזור ובציג קמ"ס נכסים במפק' האזור חברים, אשר פסקה פצויים לתושבים הספונים. לדברי מר רודין שולמו בשלב ראשון פצויים עבור מבנים בלבד בסך 194,000 ל"י. דוחות הועדה שפעלה לתשלום פצויים צורפו במוצגים בתיק וח"ק (מוצג וח"ק 13/ב).

40. ראש אג"מ/מב"ת, תא"ל שלמה גזית, אמר בעדותו כי ב-19 פבר' 71 הוצא מסמך על ידי אג"מ/מב"ת בנושא סמכויות ונוהלי עבודה בשטחים (מוצג וח"ק 3/א). במסמך זה מפורט כי נושאי המנהל האזרחי שבאחריות

הקמ"טים נמצאים מחוץ לאחריות דרגי הפקוד של צה"ל, אך דרגי הפקוד מוסמכים להציע התערבות בפעולות כב"ל אם יש להן השלכה בטחונות.

41. נושא שני שמוסדר בהוראות הב"ל הוא הסמכויות שיש לגומים השונים בשטחים המוחזקים בתחום הבטחוני. בנושא זה נקבע בקובצות כי פעולה בעלת היקף רחב שאינה כלולה בסמכויות שבקבעו בהסדר הקבע של אג"מ/מב"ת ואשר יש לה בגיעה לאוכלוסיה האזרחית מותבית בקבלת אשור מוקדם מאג"מ/מב"ת.

42. בנוספח להוראות הב"ל מפורטים הדברים שבסמכות אלוף הפקוד בתחום הפעילות הבטחונית בשטחים המוחזקים, והנושאים שמחייבים אשור מוקדם של אג"מ/מב"ת.

נקבע בנספח זה כי בוסף לנושאים המפורטים בו יש חובת קבלת אשור מוקדם מאג"מ/מב"ת לגבי כל נושא שאיבו מפורט בנספח.

43. לשאלת ועדת החקירה אמר תא"ל גזית כי לדעתו אם בזמנו לא גדרו את כל השטח שנתפס בצו התפיסה ושלא גודר ב-1969, הרי לא היו רשאים לעשות זאת לאחר עבור זמן כה רב. לדעתו אף אם היה עוברים חודש או חודשיים לאחר הגדור הראשון לא היו רשאים לגדר יתרת השטח שלא גודרה, ללא אשור מאג"מ/מב"ת.

44. לדברי תא"ל גזית אין בזהל שמסדיר הפעולות הסבוצעות מהוצאות צו סגירה ותפיסה ועד לבצוע סגירה והפקעת בפועל של השטח. בכל מקרה יש הוראות קונקרסיות בקשר לבצוע, לפני הוצאת הצו או גם לאחריו. לקראת הצו של משבצת שדות יצאה בזמנו פקודה קונקרסית מאג"מ/מב"ת (מוצג וח"ק 4/ב).

45. אל"מ זאב ערפר ראש מחלקת הגמר הציג בפני וח"ק בזהל שהוצא על ידי מחלקת הגמר בנושא בזהלי העלאת ישוב/האחזות (מוצג וח"ק 16/א), אך גם בזהל זה אינו קובע כללים בקשר לסמכויות השונות ולדרכי הבצוע של תפיסת וסגירת שטחים. לדברי אל"מ ערפר הבצוע בנושאים אלה יכול להיות שונג בשטחים שונים.

46. אלוף פקוד הדרום, אלוף אריאל שרון, אמר בעדותו בפני וח"ק ובמכתבו ליור' הועדה שצורף כנספת לעדותו, כי לאור הצורך למקם ישוב בוסף בפתחת רפיח הורה פקוד הדרום לממש ההפקעה שבוצעה בזמנו ולא מומשב בשלמותה. הבצוע בעשה תוך כדי שתופה של מפק' האזור בצבורות מסה, ולדעתו, במדה והיה צורך לדוות על פעולה זו לאג"מ/מב"ת, והוא מטיל ספק בחובת דרוח כב"ל, הרי היתה צריכה לעשות זאת מפק' האזור ולא מפק' הפקוד.

47. אלוף שרון מציין כי לדעתו פעל הפקוד בהתאם להוראות שהוצעו על ידי אג"מ/מב"ת בנושא סמכויות ובוהלי עבודה בשטחים (מוצג וח"ק 3/א), בכך שהוא רק יזם פעולה להתישבות יהודית, נושא שהוא בתחום אתריותו של הפקוד, ולא של מפק' האזור כך שהפקוד חייב להודיע לאזור כי פעולה כזו אמנם דרושה ויש להתחיל בה.

48. אלוף שרון מוסיף ומועז כי פקודת אג"מ / מב"ת הנ"ל עוסקת בנושאים הקשורים בפעילות בטחונית ובהטלת סקציות ואינה תופסת במקרה הנדון שבו היתה פעולה של ממוש הפקעה בלבד.

49. לדברי אלוף שרון פונה השטח הדרומי לאחר רשום הרכוש של הבדלים, תשלום פצוים לבעלי הרכוש ומתן אפשרות להם לפרק את הרכוש שרצו להוציא עמם, תוך השארת פתחים בגדר לצורך זה. פעולת הפנוי נמשכה לדבריו כחודש ימים. אלוף שרון מסתמך להוכחת דבריו על דו"ח פענוח תצ"א מתאריך 27 ינו' 72 (מוצג וח"ק ג/3) הקובע כי בתאריך הנ"ל היו באזור הדרומי 450 חושות ו-24 מבנים כלומר שהריסת המבנים בשטח זה ברצעה לאחר ה- 27 ינו' 72.

50. עוזר מפקד צבאי פקוד הדרום סא"ל יוסף כהן אומר בעדותו כי בפחצית ינו' 72 לערך קבל הוראה מאלוף הפקוד להודיע לתושבים לעזוב את השטח מאחר והשטח סגור. לדבריו הודיעו אנשיו לתושבים שהשטח שעליהם לעזבו.

51. מתוך העדויות בפני ועדת החקירה עולה כי מהשטח הדרומי פונו כ- 1000 עד 2000 תושבים. השטח המפונה משתרע מהגדרה מזרחית של משבצת שדות עד לגבול הקו הירוק.

52. גידור השטח הדרומי בגבולות דלעיל ופנוי התושבים ממנו נעשה מתוך ההנחה כי אלה הם גבולות השטח שנתפס על פי צו התפיסה שהוצא בזמנו. קמ"ט בכסים שנתבקש על ידי מפקדת פקוד דרום לתת מפה של גבולות שטח התפיסה שלח ללשכת האלוף שפה תרשים שממנו ניתן היה להבין כי אמנם אלה הם הגבולות של השטח שנתפס (מוצג וח"ק א/6).

53. גם בעדותו בפני ועדת החקירה ציין קמ"ט בכסים של מפקדת האזור שהמפה שנשלחה על ידו ללשכת האלוף ואשר שמשה בסיס לגידור השטח הנוסף, היא אותה מפה שבמצאת היום ברשותו, ושהוא סבור כי היא מממפה הנכונה.

54.

מפקד האזור תא"ל פונדק שהעיד בפני הוועדה ציין כי אינו יודע מה הם גבולות השטח שנתפס בזמנו על פי הצו מ-69 ודבר זה לא היה ידוע גם לעדים האחרים שהעידו בפני רח"ק בנקודה זו.

55.

הוועדה תוך כדי חקירתה גילתה במפצ"ר במשרד רע"ב ייעוץ וחקיקה העתק חתום של התרשים שהיה חלק מצו התפיסה שהוצא ביוני 69, ובעקבות כך פנתה ליועמ"ש של מפקדת אזור עזה וצפון סיני ובקשה ממנו לחפש אחר צו התפיסה והתרשים שהוצאו ביוני 69 לגבי השטח הנ"ל, ואשר לפי התכתבות שנמצאה במפצ"ר הופץ על ידו לגורמים שונים ביניהם גם קמ"ט בכסים של מפקדת האזור.

56.

על פי בקשת רח"ק העביר לה היועמ"ש של אזור עזה וצפון סיני את התרשים המקורי. החתום על ידי מפקד האזור (מוצג רח"ק א/8), ואשר ממנו מסתבר כי השטח אשר לגביו הוצא צו התפיסה הנו קטן בהרבה מהשטח אשר גודר ופונה. מסתבר מעיון בתרשים המקורי כי הגדר שלגביה העידו שהינה עוברת בתוך הגבול של שטח התפיסה, היא הגדר אשר הוקמה משיקה לכביש עוג'ה הישן, כנראה מתוך כוונה לאפשר לברויים ששכנו מזרחית ודרומית לשטח להשתמש בכביש לצורך תנועתם צפונה.

57.

יש לציין כי לפי צו התפיסה מ-69 בקבע קמ"ט בכסים כאחד הגורמים אשר נדרשתם צריך להמצא העתק ברזק של הצו והתרשים המקורים החתומים על ידי מפקד המרחב. קמ"ט בכסים גם ישתתף בקביעת תואי הגדר החדש והתבסס בקביעת התואי על התרשים שהיה בידו ואשר היה כאמור לעיל טובה מהתרשים המקורי.

58.

ועדת החקירה שמעה עדויות שובות בקשר ליחסים המעורערים בין מפקדת האזור ל'מפקדת הפיקוד ובין מפקד האזור למפקד בפת חאן ירניס וקמ"ט בכסים במפקדת האזור. מאחר וועדת החקירה בכתב מינויה לא מתבקשה לחקור בעקבותיה זו אין היא מרחיבה הודיעה בקשר לכך, אך קובעת כי היו יחסים בלתי תקינים בין אלוף פיקוד הדרום ומפקד אזור עזה וצפון סיני ובין מפקד האזור למפקד בפת חאן ירניס וקמ"ט בכסים במפקדת האזור.

השטח הצפוני

59.

ב-19 ינו' 72 סייר שר הבטחון בהאחזרות סיני. בעת סיורו בדקלה הועלה

הנושא של ייעוד שטחים להקמת עיר יהודית ועל הצורך לפנות בנאות למטרה זו.

60. למחרת יום הסיור ובעקבותיו כתב ראש אג"מ/מ"מ/מ"מ מברק לאלוף פקוד הדרום ולמפקד אזור עזה וצפון סיני, בו בתבקשה מפק' האזור להכין הצעה לתפיסת חזקה וגדור השטח (מוצג וח"ק 3/ג), תוך ציון, כי עד לקבלת ההצעה ואשורה אין לבצע פעולות גדור בשטח.

61. לדברי מפקד אזור עזה וצפון סיני ערך בעקבות סיורו של שר הבטחון, סיור עם קציני מטהו ומפקד הגמ"ר פקוד דרום, כדי לתכנן את האפשרות של התישבות יהודית בשטח. לדבריו בקש ממפקד נפת חאן יונס שהשתתף בסיור זה להכין לו סקר על התושבים ורכושם בשטח. לשאלת מפקד הנפה אם הוא רשאי לנהל מו"מ עם התושבים בקשר לפנויים ענה לדבריו כי אם "אנשי שדות" מוכנים לקבל פנויים יש לתת להם.

62. בתשובה לשאלת וח"ק ענה מפקד האזור כי ראה כדבר שבסמכות מפקד הנפה להציע לבדו ליישם לעזוב את השטח הצפוני, ולנהל עמם מו"מ בקשר לכך.

63. מפקד נפת חאן יונס סא"ל קדז אומר בעדותו כי שוחח פעמיים בוספות עם מפקד האזור בענין, פעם אחת בעת בקור מפקד האזור בנפה לצורך עריכת בקור חג בביתו של השופט המקומי ופעם שניה ביום ששי 28 ינו' 72, בלשכת אלוף פקוד הדרום, בבוכחות אל"מ חפץ מפקד הגמר פקודי ואל"מ מיטיב עוזר מפקד האזור. לדבריו אמר מפקד האזור שיש לפנות הבדויים מהשטח הצפוני אך הביע התנגדות לגדור השטח. עדותו של סא"ל קדז בנקודה זו, מתחזקת ע"י עדותו של מפקד הגמר פקוד דרום אל"מ חפץ אשר אמר בעדותו כי מפקד האזור אשר למפקד נפה לטפל בהעברת בדויים מהמשבצה הבדובה אך התרשם שלא היה מדובר על פנוי בכח.

נפת

64. בעקבות פניית מפקד האזור למפקד חאן יונס להכין סקר על תושבי השטח הצפוני כתב מפקד הנפה שני מכתבים המופנים למפקד האזור שכותרתם סגירת שטח לצורך התישבות יהודית בפתחת רפיח אחד ב-26 ינו' 72 (מוצג וח"ק 3/ג/א) והשני מ-31 ינו' 72 (מסומן וח"ק 3/ג/ב)

65. להלן צטוט סע' 5,4 מהמכתב מ-31 ינו' 72.
- " 4. ברצוני לציין כי באתי בדברים עם ראשי המשפחות של השבטים הנ"ל כולל אלו שפרנו בזמנו מאזור מושב "שדות". הנ"ל קבלו את העניין ובקשו לפצותם בצורה הולמת".
- " 5. לפי הסכום עמך מיום ו' 28 ינו' 72 הודעתי לתושבי אזור "שדות" לשעבר כי הם יוכלו לקבל פצויים, הנ"ל הסכימו לכך ובקשו שאקבע להם מקום מגורים באזור אבו - טוילה או מזרחית לכביש מסורה - רפיח. ואכן הפניתי אותם למקומות הנ"ל."
66. מפקד האזור אומר בעדותו כי לפי מיטב ידיעתו הגיעו שני המכתבים ללשכתו ביחד ולדבריו לא ראה, כנראה בטעות, את המכתב מ-31 ינו' 72 לפני שהעבירו לראש אג"מ/מב"ת.
67. לדברי מפקד בפת חאן יונס לאחר שיחותיו בבדון השטח הצפוני עם מפקד האזור הודיע לבדוים בשטח זה שיש כונה להרחיב את ההתישבות היהודית וכי מי שמוכן שיעזוב את השטח. לשאלתם אם הדבר מוחלט ענה להם שהעניין מוחלט. הם בקשו שיאתר להם שטחים אחרים שהוא בענה לבקשתם זו. באחד מסיוריו בשטח התלווה אליו נציגו ברפיח סרו צבי כהן.
69. סרו צבי כהן נציג מפקד בפת חאן יונס ברפיח אומר בעדותו כי : ביום האחרון של חג: "איד אל אדהה" טלפן אליו מפקד הנפה סא"ל קזז ובקשהו לזמן מספר שיכים למחסום מסורה.
70. כעבור שעתיים הגיע מפקד הנפה ובקשהו להצטרף אליו. הוא עלה על ג'יפ יחד עם מפקד הנפה, כן עלו על הג'יפ מספר שיכים של שבטים המתגוררים באזור הצפוני. מפקד הנפה הסביר לשיכים שהשטח הצפוני

צריך להסגר והם צריכים לעבור לשטח חדש. לדבריו אמר מפקד הנפה כי עליהם לעזוב את השטח תוך שלושה ימים. ומי שלא יעזבנו תוך תקופה זו יהיו לז בעיות עם רוכבי הגמלים (הכונה ברוכבי הגמלים לחיילי עמ"צ פקוד דרום).

71. לדברי סרן כהן אמר מפקד הנפהלשיכים שהם יקבלו פיצויים וכי יאפשרו להם להוציא את רכושם מהשטח גם לאחר תקופה של שלושת הימים בה היה עליהם לפנות את השטח.

72. לדבריו, הביעו השיכים, דאגה מפנויים ובראו עצובים, בעיקר חששו מכך שהבדואים בשטח החדש לא יקבלו אותם ברצון. מפקד הנפה, באותו סיור, תוך כדי קביעת המיקום החדש לשבטים שהיו צריכים לפנות את השטח, דבר עם בציגי הבדואים בשטח החדש ובקשם להתייחס יפה לבדואים שיפוננו.

73. מתוך העדויות נראה כי פוננו מהאזור הצפוני כ-5000 נפש. לא בוצעו פעולות הריסה של מבנים, כי הבדואים עצמם בעקבות הצורך לפנות את השטח פרקו חלקים מהמבנים בעת הפנוי. בעת ביקור הועדה ב-20.2.72 נראו בדואים ישהם מסתובבים בשטח. נראהלועדה כי הפנוי ברובו התבצע בין התאריכים 29 ינו' 72 עד 4 פבר' 72.

74. ראש אג"מ/מב"ת שנשאל על ידי רח"ק אם יש פגם בכך שהציעו לבדואים באזור הצפוני לפנות את השטח תמורת מתן פצוי, אמר, כי אינו רואה פגם בהצעה לפנוי מרצון, אם כי לדעתו לאחר סיור של הבטחון והמברק שנשלח בעקבותיו, בו ביקש להמציא בתונים על השטח הנ"ל, נראה לו שהיו צריכים להודיע לו על פעילות כזו, ואם אמנם היו מודיעים לו היה מציע שימתינו בזאת.

75. לדברי ראש אג"מ/מב"ת הוא זימן דיון בנושא השטח הצפוני בלשכתו לתאריך 13 פבר' 72 אך דיון זה לא יצא לפועל עקב ביצוע פעולות הפנוי לפני אותו תאריך.

76. לדבריו, קרא את מכתבי מפקד^{נכח} חאן יונס למפקד האזור (מוצגים וח"ק 3/ג/א וח"ק 3/ג/ב) רק לאחר שהוחלט למנות ועדת חקירה.
77. בקשר לתשלום פצויים לתושבי השטח הצפוני, העיד קמ"ס גכסים של מפקד האזור, שלאחר שמפקד גפת חאן יונס התקשר אליו, והודיעהו, כי יש כוונה לפנות את התושבים מהשטח הצפוני ולשלם פצויים, ערך סקר בשטח וביקש תקציב מתאים. לדבריו, שיחתו של מפקד הנפה עמו, היתה לאחר קבלת מכתבו של קצין אג"מ של האזור רס"מ גלבוע, בענין פתוח דיקלה, לפיו, נתבקש מפקד הנפה לאתר מחזיקים בקרקע ולתת פרטים בקשר אליהם (מוצג וח"ק 6/ג).
78. אלוף פיקוד הדרום בעדותו מציין כי מדור"ח פיענוח תצ"א מ-31 ינו' 72 ניתן להיוכח כי יציאת הבדואים מהאזור הצפוני היתה לפחות לאחר ה-28 ינו' 72. לדבריו למרות שמפקד הנפה כתב במכתבו מ-31 ינו' 72 כי בהתאם לסיכום עם מפקד האזור בא בדברים עם ראשי המשפחות של השבטים באזור הצפוני בקשר לפצויים, והם קיבלו את הענין וביקשו פיצוי הולם, לא היתה תגובה על כך ממפקד האזור.

הסתת בדואים בגד צה"ל

79. אלוף פיקוד הדרום אומר בעדותו כי פנה אליו שייך עודה וביקש לשוחח איתו בענין השמצות צה"ל בפני בדואים. לאחר שהוא לא היה מעונין בפגישה הב"ל הציע לשייך לשלוח לו בכתב את מה שנרצונו לומר לו. ואמנם שלח אליו השייך מכתב בנדון (מוצג וח"ק 13/ד).
80. במכתב השייך עודה נאמר כי סופר לו ע"י שייך משבט ארמילש כי באו אליו שני שייכים. שייך חג' פרויח מוסדר, ושייך עלי אבו מדין והסיתו אותו לא לקבל הדין לעזיבת השטח, ולהתלונן בפני הצלב הארום על הפצויים. מדבריהם הבין אותו שייך משבט ארמילש שהם בשלחו על ידי אלוף משנה בני מיטיב מעזה.
81. לדברי שייך עודה באותו מכתב, הוזמנו השייכים של שבט ארמילש לפגישה במשרדו של מפקד אזור עזה וצפון סיני תא"ל פונדק. בפגישה זו נוכח

אל"מ בני מיטיב וגם שייך חג' פרויח מוסדר, ושייך עלי אבר מדיון.
לדבריו נאותה פגישה נאמר לשייכים כי פינזים נעשה תוך ארגון בגנינה
של אלוף הפיקוד עם מפקד נפת חאן יונס. מפקד האזור תא"ל פונדק בזף
בהם איך זה שהסכימו לפנות את השטח בעוד שהוא ואל"מ מיטיב לא ידעו
על כך, באותו מעמד הרים תא"ל פונדק טלפון לשר הנטחון וסיפר לו
שאלוף הפיקוד גירש בדואים בפתחת רפיח ושאל אותו אם הדבר בידיעתו.
לגירסת השייך אמר תא"ל פונדק לאחר אותה שיחה טלפונית כי הפנוי
בוצע ללא ידיעת השר, והשר יבוא אישית לבדוק הנושא בשטח.

82. אלוף הפיקוד מציין בעדותו כי בעת סיור הרמטכ"ל ב-15 פבר' 72, דהיינו
יום לאחר פגישת מפקד האזור עם השייכים ידעו כנראה הבדואים על הסיור
המתוכנן ופירקו אוהליהם בשטח החדש שהתמקמו בו כדי להגביר את הרושם
מתוצאות הפינזים.

83. בעקבות מכתבו של שייך עודה כתב אלוף פקיד הדרום מברק למפקד אזור
עזב וצפון סיני ואל"מ מיטיב בו ציין שבדע לו שבעשות על ידם פעולות
הסתה נגד צה"ל בקרב הבדואים וכי עליהם להפסיק מיד פעולת הסתה זו.

84. סא"ל קזז מפקד נפת חאן יונס אומר בעדותו כי לאחרונה מתנהל בגדו
מסע השמצות על ידי מפקדת האזור וכי הודלף לבדואים ע"י מפקדת האזור
כי מפקד הנפה עומד להיות מודח עקב פינזי הבדואים. לדברי סא"ל קזז
הוא לא ידע על זימון השייכים ב-14 פבר' 72 ללשכת מפקד האזור, וכי השייכים
של שבט ארמילט זומנו באמצעות שייך פרויח מוסדר ושייך עלי אבר
מדיון שאינם שייכים של השבטים שפוזו. לדבריו התקשרו שני השייכים
הנ"ל לראשי השבטים של הארמילט וזימנו אותם לפגישה עם מפקד האזור
תוך מתן התראה בשמו של אל"מ מיטיב, כי אסור להם לספר למפקד הנפה או
לאיש מהנפה על הפגישה הנ"ל.

85. לדברי מפקד הנפה, סיפרו לו השייכים לאחר הפגישה כי מפקד האזור אמר להם
שהפינזי נעשה ללא ידיעתו, ושאל אותם מדוע מלאו אחר הוראותיו של מפקד
הנפה לפנוי השטח, ומדוע הסכימו לקבל פצויים. גם לו סיפרו השייכים,

כי במהלך הפגישה דיבר מפקד האזור עם שר הבטחון ושאל אותו אם הוא יודע על הפגישה והב"ל ענה לו לגירסת הבדואים שאינן יודע.

86. סא"ל קזז מציין כי בתאריך 17 פבר' 72 ביקר אצלו שייך השיכים של ארמילט ואמר לו, שכל הבהואים יודעים שהפנוי בעשה על ידי אלוף הפקוד ללא אישור, וכי הם אינם מבינים כיצד קורה פשלטון מסודר ובצבא מסודר דבר כזה.

87. אל"מ מיטיב עוזר המפקד הצבאי של אזור עזה וצפון סיני אומר בעדותו כי בעת ביצוע הבירור בקשר לפנוי הבדואים על ידי סא"ל דויד בתלזה אליו בהוראת מפקד האזור והם בפגשו ביחד עם מפקד בפת חאן יונס עם מספר שיכים במפקדת בפת חאן יונס. למחרת היום ביקר בנציגות רפוח ושם פגש את שייך סלימאן אבו חילו שהוא אחד השיכים שפנו מהאזור הדרומי. לדבריו אמר לשייך שישמח לראותו במשרדו. למחרת היום בסניבות הצהרים באו לדברי אל"מ מיטיב למשרדו במפקד האזור שלושה שיכים ששמותיהם; שייך עבדללה, שייך סלמאון אבו עיד, שייך פרח אל מטדאר וביקשו לראות את מפקד האזור ושר הבטחון. לדברי אל"מ מיטיב הוא טילפן למפקד האזור וקבע כי הפגישה תתקיים באותו יום 14 פבר' 72 שעה 1500.

88. בפגישה שהתקיימה בוכחו מפקד האזור אל"מ מיטיב וסא"ל יפת עוזרו של אל"מ מיטיב. אל"מ מיטיב רשם דוח מאותה פגישה ולדבריו הדוח מייצג את מה שנאמר. דוח הפגישה צורף כמוצג בתיק החקירה (מוצג רח"ק 7/א).

89. לדברי אל"מ מיטיב היו תאורי השיכים על הפנוי מזעזעים והוא ומפקד האזור בדהמו ממה ששמעו, כך שיתכן ונתן היה לראות בתגובתם שהם אינם מרוצים ממה שקרה. לדבריו לא דבר מפקד האזור בפני השיכים על מפקד הנפה או מישהו אחר מצה"ל.

90. מפקד האזור תא"ל פונדק אומר בעדותו, בקשר לאותה פגישה, כי לא דבר עם השיכים על מפקד הנפה, סא"ל קזז, וכי מה שנאמר בפגישה ברשם בדוח של הפגישה ע"י אל"מ מיטיב.

91. יצויין כי גם אל"מ מיטיב אומר בעדותו, כי תוך מהלך הפגישה עם השיכים נדמה לו שמפקד האזור דבר ביזמתו עם ר' אג"מ/מב"ת בטלפון.

92. ברו"ח נבערך ע"י אל"מ מיטיב ושומות השאלות והתשובות כדלקמו:
" המפקד שאל: למה תכית חודש ? " תשובה: "המושל קוזז איים עלי".
המפקד שאל: האם קיבלת פיזויים מן הנכסים ואם כן למה ? "
תשובה: אומרים שאם לא אקח הכל אנוד". לפי דוח הפגישה נראה כי בפגישה השתתפו חמישה שיכים ביניהם שייך פרייח אל מסדאר ושייך עלי אבו מדויין.

א. כללי

93. בנואה להסיק מסקנות בתקלה הועדה בקשיים עקב החלטתה שלא לגבות עדויותיהם של תושבי האזור, וזאת כדי לא להביא לידיעתם שפנרים משמש נושא לחקירה. הועדה התבססה במסקנותיה על עדויות תושבי האזור שהובאו בפניה באמצעות העדים האחרים ובאמצעות המוצגים שנתיק החקירה רק במדה ועדויות אלה בתאשרו בעדויות שגבתה הועדה.
94. בפני הועדה העידו מספר לא קטן של עדים והוצגו בפניה עשרות מסמכים שצורפו כמוצגים לתיק החקירה. הועדה מוצאת לנכון לציין כי אין התאמה מלאה בין העדויות השונות בתיק החקירה בעיקר לאור העובדה שחלק מהעדים, והמרכזיים שבהם, ראו עצמם כמעורבים בנושאי החקירה.
95. יחד עם זאת סבורה הועדה כי ניתן לקבוע עובדות ולהסיק מסקנות לגבי נושאי החקירה כפי שפורטו בכתב מנויה במידה סבירה של ודאות.
96. מתוך העדויות שגבתה, התברר לועדה, כי היו יחסי עבודה מעורערים בין אלוף פקוד הדרום לבין מפקד אזור עזה וצפון סיני ובין מפקד האזור לבין מפקד נפת חאן יונס וקמ"ט בכסים של מפק' האזור. כן בראה לועדה כי היתה עבודת מטה לקויה במפק' אזור עזה וצפון סיני.
97. לדעת הועדה אין ספק שדברים אלה תרמו במדה נכרת לתקלות שהביאו למנויה של ועדת חקירה זאת.

ב. השטח הדרומי

98. העובדות מצביעות על כך כי השטח הדרומי גודר ופונה מתושביו, בהנראת אלוף פקוד הדרום שהורה גם על הריסת המבנים שבשטח לאחר פניו.
99. פעולת אלוף הפקוד בעשתה בעקבות פנית הסוכנות היהודית להרחבת משבצת שדות ובמגמה לסייע להתישבות באזור.

100. כונת אלוף הפקוד היתה לגדר ולפנות את השטח לגביו הוצא צו תפיסה ביוזם 69. בהכללת השטח הנוסף מעבר לגבולות צו התפיסה המקורי רואה הועדה פעולה שנעשתה מתוך טעות כנה והגיונית מצד אלוף הפקוד שנגרמה כאמור על ידי המפה המטעה שנשלחה אליו על ידי קמ"ט בכסים של מפקד האזור.
101. הועדה סבורה כי הוראת אלוף הפקוד לפנות את תושבי השטח ולהרוס את המבנים לאחר הפנוי היתה בה משום חריגה מסמכות. לדעת הועדה משתמע מהוראות אג"מ/מב"ת מ-19 פבר' 71 (מוצג וח"ק 3/א) כי פעולות מסוג זה אינן בסמכות אלוף הפקוד אלא בסמכותו של מפקד האזור וכן בהתחשב בטיבן ובהיקפן של הפעולות הנ"ל הן מחיבות אשורו המוקדם של אג"מ/מב"ת.
102. אין הועדה מתעלמת מטענת אלוף הפקוד שהפעולות שנעשו בהוראתו התבססו על צו התפיסה שהוצא ביוזם 69, וכן מהעובדה כי נתן בזמנו אשור לבצוע תפיסה בפועל של השטח על ידי ראש אג"מ/מב"ת במכתבו מ-1 יוני 69 (מוצג וח"ק 4/ב), אך לדעת הועדה לאור הזמן הרב שעבר לא נתן לפעול במסגרת הצו וההוראה שנלוותה לו מבלי לקבל אשור נוסף מאג"מ/מב"ת.
103. פעולות הגדור בשטח הדרומי, להבדיל מפעולות הפנוי והריסת המבנים נעשו בידיעת מפקד האזור ותוך שתוף פעולה של מפקד האזור, הן בדיונים המוקדמים והן בשלבי הבצוע. לדעת הועדה יש לראות בעובדה, שמפקד האזור ידע על פעולת הגדור בשלבי התכנון והבצוע אך לא התעניין מהם גבולות הגדור ופגיעתו האפשרית באוכלוסייה המקומית - משום מחדל. כן יש לראות כמחדל מצד מפקד האזור את העובדה שלא פנה לאג"מ/מב"ת לקבל אשור לגדור או לדווח על בצועו. אין ספק כי מחדלים אלה תרמו לא מעט להמשך הפעולות שנלוו לגדור, דהיינו פנוי התושבים והריסת המבנים.
104. הועדה רואה כרשלנות חמורה מצדו של קמ"ט בכסים מד עמוס רודין את העובדה שמסר תרשים לא נכון ללשכת אלוף פקוד דרום. חומרת מעשהו של קמ"ט בכסים בולטת בעיקר לאור העובדה שהוא היה הגורם שרכז בידו

במפק' האזור את נושא קרקעות המדינה וכן לאור העובדה שבצו התפיסה מיום 69 הוא נקבע כאחד הגורמים שבידו מופקדים העתקום בדוקים של הצו והמפה, דברים שהיו צריכים לתיבן להיות ער לכך שהחומר שבידו יהיה בדוק ומדויק.

105. קמ"ט נכסים של מפק' האזור בשלמו פצויים למפונים מהשטח הדרומי עבור מננים פעל על פי הנוהל שהוצא בנדון על ידי סגן מפקד האזור נ-1 דצמ' 71 (מוצג וח"ק 13/א), לכן אין לראות במעשהו זה משום פעולה החורגת ממסגרת סמכויותיו. יחד עם זאת נראה לוועדה כי היה טעם לפגם בכך שלא דווח למפקד האזור על תשלום פצויים בסכום ביכר של 194.000 ל"י כפי ששולמו על ידיו

106. מפקד בפת חאן יונס סא"ל קדז בסיועו לפנוי על ידי קניעת מקומות מושב חדשים לתושבים המפונים ובטפולו יחד עם קמ"ט נכסים בתשלום פצויים למפונים היה שותף לבצוע הפנוי רק לאחר שהחל להתבצע. מהעובדה שקויס סיוור מוקדם בקשר לגדור השטח שבו השתתפו מפק' הפקוד ומפק' האזור, ואשר בו לא שותף מפקד הנפה, וכן מהעובדה שקבל מברק ממפק' האזור להעביר אמצעי גדור למחוז באר שבע יכול היה סא"ל קדז להסיק כי פעולות הגדור והפנוי נעשו על דעת מפק' האזור ובאשורה.

107. אין להטיל לכן על סא"ל קדז כל אחריות בקשר לפעולות הגדור והפנוי שנעשו בשטח הדרומי. עם זאת נראה לוועדה כי היה מקום מצדו לדווח למפק' האזור על פעולות הפנוי שנוצעו בתחום נפתו, ובעיקר על העובדה שהוא קבע מקומות מושב חדשים לתושבים המפונים.

ג. השטח הצפוני

108. הועדה הגיעה למסקנה כי בשתי הזדמנויות, בשיחות שקיים מפקד בפת חאן יונס סא"ל קדז עם מפקד האזור בסוף ינו' 72 הצעלמפקד האזור שהוא ינהל מו"מ לתשלום פצויים עם תושבי השטח הצפוני במגמה לפנותם מרצון, נתן מפקד האזור אשורו להצעותיו.

109. בראה לוועדה כי סא"ל קזז אמנם הציע תשלום פצויים לתושבי השטח הצפוני בתנאי שיפנו את השטח. יחד עם זאת בראה לוועדה כי הוא הפעיל לחץ על התושבים לפנות את השטח בכך שקצב להם זמן של שלושה ימים לפני והזהיר אותם כי אם לא יפנו השטח יבואו אליהם רוכבי הגמלים (הכונה לחיילי עמ"צ פקוד דרום שפעלו לפני התושבים בשטח הדרומי).
110. בעוד שלגבי הצעת פצויים ופנוי מרצון של אלה שמוכנים לקבל הפצויים פעל סא"ל קזז על פי אשור מפקד האזור, הרי בראה לוועדה כי לגבי הפעלת לחץ לפני השטח כמפורט לעיל חרג סא"ל קזז מן האזור שניתן לו ובכך חרג מסמכותו.
111. לזכותו של סא"ל קזז ניתן לומר כי פעל לפני השטח מתוך הנחה שהוא פועל בהתאם לכונה הכללית לפני השטח מתושביו לצרפי התישבות.
112. לדעת שנים מחברי הוועדה היה במתן האזור לפני מרצון על ידי מפקד האזור למפקד נפת חאן יונס משום הריגה מסמכות. אחד מחברי הוועדה בדעה שאם כי היה באשור זה דבר שאינו רצוי, בשלב זה של הטפול בתכנון השטח הרי אין בו משום הריגה מסמכות מאחר ומפקד האזור רשאי להציע פצוי לתושבים על מנת לפנות שטח שידוע לו שיש לגביו אינטרס ישראלי.

ד. הסתת בדואים נגד צה"ל

113. בראה לוועדה כי לאור החומר שהובא בפניה נתן לקבוע כי לא היתה הסתת בדואים נגד צה"ל.
114. מתוך עיון בדו"ח שערך אל"מ מיטיב על פגישת השיכים עם מפקד האזור ב-14 פבר' 72 בלשכת מפקד האזור, והערות ששמעה הוועדה על הדברים שקרו באותה פגישה בראה לוועדה כי היה בדברי ובהתנהגות מפקד האזור באותו מעמד טעם לפגם.
115. שאלות מפקד האזור באותה פגישה "למה חיכית חודש?" "האם קבלתם

פצויים מן הבכסים ואם כן למה?" וכן שיחת טלפון שבהל מפקד האזור
 תוך כדי הפגישה עם תא"ל גזית בנושא הפנוי, היה בהם כדי ליצור
 בעיני השיכים משתתפי הפגישה את ההרגשה שפנוי השמחים נעשה על ידי
 מפקדים בצה"ל בנגוד לעמדת מפק' האזור וללא אשור של גורמי
 צה"ל המוסמכים.

המלצות

116. לאור העובדה כי פוזר תושבים משטחים ללא בסיס חוקי ממליצה הועדה
 כי באם יוחלט לאשר בדיעבד פעולות הפנוי יש לתת לכך בסיס משפטי
 מתאים על ידי הוצאת צווי סגירה ותפיסה של השטחים שפוזרו.

117. יש לדעת הועדה צורך בהגדרות ברורות וחד משמעיות בנושא הגדרת
 הסמכויות של מפקדת הפקוד ומפקדת האזור בנושא ההתישבות בשטחים
 המוחזקים והפעולות הנעשות לאחור שטחים, סגירתם, תפיסתם
 ופנויים מאוכלוסיה.

אזור
 (2) תא"ל גזית
 (2) תא"ל גזית
 (2) תא"ל גזית

 סא"ל ש' זיר - חבר

 אלי"מ ז' ורדי - חבר

 אלוף א' יריב - יו"ר